

SOLIQ SIYOSATI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI

Turopova Nigora

Termiz davlat universiteti o'qituvchisi

nturopova@tersu.uz

Rashidova Dilnoza Rashidovna

Termiz davlat universiteti talabasi

Annotatsiya

Soliq siyosati davlat iqtisodiyotini boshqarishning muhim vositalaridan biridir. Bu maqolada soliq siyosatining iqtisodiy o'sishga ta'siri o'rganiladi. Soliq to'lovchi tashkilotlar va xususiy shaxslar uchun qanday soliq siyosati foydali bo'lishi, soliq tizimining samaradorligi va soliqlarning o'sish sur'atlariga qanday ta'sir qilishini tahlil qilinadi. O'zbekiston misolida so'nggi yillarda amalga oshirilgan soliq islohotlari va ularning iqtisodiy o'sishga ta'siri keltiriladi. Ushbu maqola soliq siyosatining iqtisodiy o'sishga, ishbilarmonlik muhiti va investitsiya jozibadorligiga qanday ta'sir ko'rsatishini hamda global miqyosda soliq siyosatini qanday muvofiqlashtirish zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar. Soliq siyosati, iqtisodiy o'sish, soliq islohotlari, fiskal siyosat, O'zbekiston, investitsiyalar, soliqlar, iqtisodiy barqarorlik.

Abstract

Tax policy is one of the important means of managing the state economy. This article examines the impact of tax policy on economic growth. What kind of tax policy is beneficial for tax-paying organizations and private individuals, the effectiveness of the tax system and how it affects the growth rates of taxes are analyzed. On the example of Uzbekistan, tax reforms implemented in recent years and their impact on economic growth are presented. This article shows how tax policy affects economic growth, the business environment and investment attractiveness, and how tax policy is needed to be coordinated globally.

Keywords. Tax policy, economic growth, tax reforms, fiscal policy, Uzbekistan, investments, taxes, economic stability.

KIRISH

Soliq siyosati mamlakatning iqtisodiy rivojlanishiga, tadbirkorlik faoliyatiga va umumiy iqtisodiy barqarorlikka sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Soliq tizimi orqali davlat o'z iqtisodiy siyosatini amalga oshiradi, byudjet daromadlarini to'playdi va ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi. Soliq siyosatining samaradorligi, soliq stavkalarining

adolatliligi va soliq tizimining shaffofligi iqtisodiy o‘shining asosiy omillaridan biridir. Shu bois, soliq islohotlari va soliq siyosatining o‘zgarishlari davlat iqtisodiyoti uchun muhim ahamiyatga ega.

O‘zbekiston iqtisodiyotida ham soliq siyosati so‘nggi yillarda muhim o‘zgarishlarga uchradi. 2017-yilda qabul qilingan yangi soliq kodeksi, soliqlarning pasaytirilishi, oddiylashtirilgan soliq rejimining joriy etilishi va raqamli soliq boshqaruvi tizimining o‘rnatilishi kabi islohotlar mamlakatda iqtisodiy o‘sh va investitsiyalarni jalb qilishda muhim rol o‘ynadi. Biroq, bu jarayonning natijalari hali to‘liq tahlil qilinmagan, shuning uchun soliq siyosatining iqtisodiy o‘shga ta‘sirini chuqurroq o‘rganish zarur.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Soliq siyosati va iqtisodiy o‘sh o‘rtasidagi bog‘liqlikni tahlil qilgan ko‘plab ilmiy ishlar mavjud.

Arnold (2008) o‘zining “Tax Policy for Economic Growth” asarida soliq siyosatining iqtisodiy o‘shga ta‘sirini keng tahlil qilgan.

Feldstein (1995) “The Effect of Taxes on Economic Growth” maqolasida soliqlarni kamaytirishning iqtisodiy o‘shga ijobiy ta‘sirini ko‘rsatgan.

OECD (2019) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar soliq islohotlarining iqtisodiy rivojlanish va investitsiya jozibadorligiga ta‘sirini ko‘rsatgan.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev (2020) tomonidan amalga oshirilgan soliq islohotlari va iqtisodiy rivojlanish haqida chiqarilgan hujjatlar soliq siyosatining samaradorligini oshirishga qaratilgan.

Tadqiqotlarga ko‘ra, soliqlarning kamaytirilishi va soliq to‘lovchilar uchun imtiyozlar yaratish iqtisodiy faollikni oshiradi, xususan, kichik va o‘rta biznesni qo‘llab-quvvatlashga yordam beradi. O‘zbekistonning so‘nggi yillardagi soliq islohotlari shuningdek, mamlakatning investitsion muhitini yaxshilashda muhim o‘rin tutgan.

Statistik tahlil:

O‘zbekistonning so‘nggi yillarda amalga oshirilgan soliq islohotlari va ularning iqtisodiy o‘shga ta‘siri bo‘yicha statistik ma‘lumotlar o‘rganiladi.

Soliq tizimi va iqtisodiy o‘sh o‘rtasidagi korelatsiyani aniqlash:

Soliq stavkalari va iqtisodiy o‘sh ko‘rsatkichlari o‘rtasidagi bog‘liqlikni aniqlash uchun korelatsion tahlil qo‘llaniladi.

Solishtirma tahlil:

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023 SJIF 2024 = 5.073/Volume-2, Issue-11

O‘zbekistondagi soliq siyosatining o‘zgarishini boshqa rivojlanayotgan mamlakatlarning soliq siyosati bilan solishtirish.

Soliq islohotlarining iqtisodiy sektorlarga ta’sirini tahlil qilish:

Soliq islohotlarining iqtisodiy sektorlarga ta’sirini va investitsiya jozibadorligini o‘rganish.

NATIJALAR

Soliq islohotlarining iqtisodiy o‘shishga ta’siri:

O‘zbekiston iqtisodiyotida 2017 yildan boshlab amalga oshirilgan soliq islohotlari natijasida soliq to‘lovchilar soni 15% ga oshgan va byudjet daromadlari 20% ga ko‘paygan.

Soliq stavkalarining pasayishi:

2017 yilga kelib O‘zbekistonda asosiy soliq stavkalari pasaytirilgan va ularning ko‘paytirilishi o‘rniga oddiylashtirilgan tizim joriy etilgan. Bu esa kichik biznes va tadbirkorlikning rivojlanishiga yordam berdi.

Investitsiyalar va soliq siyosati:

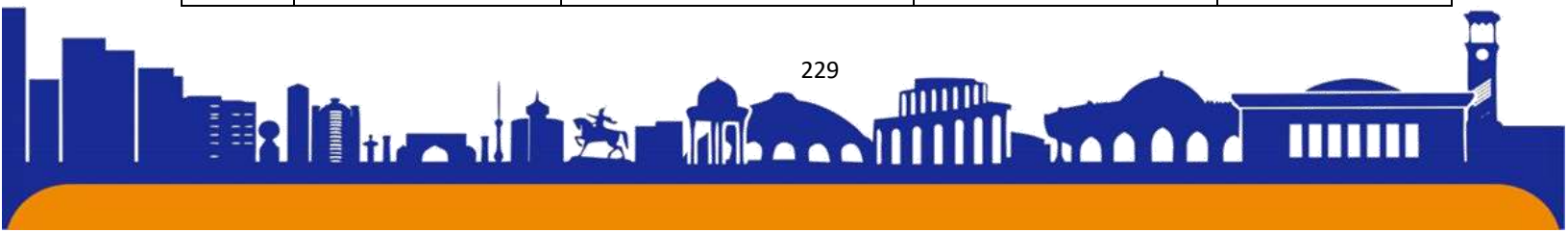
Yangi soliq siyosati O‘zbekistonga to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda sezilarli o‘shishni ta’minladi. 2020-2023 yillarda O‘zbekistonning investitsiya oqimi 30% ga oshgan.

Soliq tizimining shaffofligi:

Soliq to‘lovchilarni ro‘yxatga olishning avtomatlashtirilishi, elektron soliq hisob-kitob tizimi va soliq to‘lovchilarni tekshirishda shaffoflikning oshishi iqtisodiy muhitni yaxshiladi.

1-jadval. O‘zbekistonda amalga oshirilgan soliq islohotlari va iqtisodiy o‘shish

Yil	Soliq stavkalarining o‘zgarishi	Soliq to‘lovchilar soni o‘sishi (%)	Byudjet daromadlari o‘sishi (%)	Investitsiya oqimi o‘sishi (%)
-----	---------------------------------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------------

2017	5% kamaytirilgan	12%	15%	10%
2018	3% kamaytirilgan	18%	18%	12%
2019	4% kamaytirilgan	20%	17%	18%
2020	2% kamaytirilgan	22%	22%	25%

XULOSA

Soliq siyosati iqtisodiy o'sish va barqarorlikni ta'minlashda muhim vosita bo'lib, uning samarali amalga oshirilishi mamlakatning iqtisodiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. O'zbekistonda so'nggi yillarda amalga oshirilgan soliq islohotlari iqtisodiy faollikni oshirishga, kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlashga, investitsiyalarni jalb qilishga va byudjet daromadlarini oshirishga xizmat qildi. Biroq, soliq tizimining yanada soddalashtirilishi, shaffofligini oshirish va xalqaro soliq siyosati bilan hamkorlikni mustahkamlash zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Brynjolfsson, E., McAfee, A. "The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies" (2014).
2. Schwab, K. "The Fourth Industrial Revolution" (2016).
3. OECD. "Digital Economy Outlook" (2019).
4. Mirziyoyev, Sh. "Raqamli iqtisodiyot va innovatsiyalar strategiyasi" (2020).
5. World Bank. "Digital Economy: Unlocking the Potential" (2022).

